

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСПОРТУ

УДК 656.1

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Артемчук В.О.,
Навроцька Т.А.

У статті розглянуто проблему оцінки ефективності системи управління на підприємстві. Узагальнено існуючі методики оцінювання ефективності управління та їх доповнення з метою їх адаптації в умовах невизначеності.

Постановка проблеми. При розгляді підприємства як складної системи видно, що воно є об'єктом досліджень багатьох наук в яких якість функціонування системи визначається за різними параметрами такими, наприклад, як витрати, прибуток, ліквідність, продуктивність праці та інші, у тому числі ефективність.

Організація не може вважатися ефективною, якщо вона не може здійснювати свої цілі і вирішувати проблеми.

Ефективність характеризується не тільки результативністю діяльності, але і її економічністю, тобто досягнення певного результату з мінімальними витратами.

Відомо, що підвищення ефективності функціонування підприємства, мобілізація та використання його резервів є надзвичайно важливим завданням організаційної діяльності. Діяльність підприємства або організації може бути більш-менш ефективною, добре або погано організованою.

Дослідження транспортної галузі малих підприємств показав, що підприємці зазвичай покладаються на адаптивну схему розвитку, тобто розвиток природним чином. При цьому дає про себе знати недооценка об'єктивних факторів формування організаційної структури управління, це відбувається часто через некомпетентність персоналу. Відповідно це негативно впливає на ефективність малого бізнесу.

Оскільки в умовах ринку всі підприємства працюють в невизначено змінюючому навколишньому середовищі, ефективність, і в деяких випадках виживання організації в значній мірі залежить від того, наскільки вони адаптовані до зовнішнього середовища, якою мірою є гнучкими, мобільними їх структури, яка їх здатність до інновацій. Це в значній мірі залежить від своєчасного аналізу адекватності організаційних структур управління цілям і завданням діяльності підприємств в динамічно змінюючому середовищі.

Досвід розвитку підприємництва в останнє десятиліття був в той же час школою ефективної організації виробництва і управління.

Однак, ще немає повної ясності про те, як оцінити ефективність системи управління на транспортному підприємстві. Щоб відповісти на це питання, важливо прояснити, що таке "економічна ефективність". Вважається, що "Ефективність характеризує не тільки результативність діяльності, але також її економічність, тобто досягнення конкретного результату при мінімальних витратах..." [3]. Більш спрощена формула – "ефективність означає результативність" [4].

З врахуванням певних обставин, змістовна характеристика ефективності приводиться в наступних трактуваннях:

"Ефективність є термін і результат багатьох умов і факторів, ресурсів і зусиль, знань і навиків, ідей та дій, рішень і т. д. В деякій мірі, а можливо і в головному ефективність розкриває і характеризує рівень і стан якості нашого життя і реальний внесок, який ми в нього внесли" [1].

"Ефективність організації – це відношення того, що ми маємо на виході організації, до того що було на вході. Це співвідношення витрат і результатів роботи організації. Показниками ефективності можуть бути вартість одиниці продукції, витрати з розрахунку на одного клієнта, відношення прибутку до витрат або об'єму продаж, обсяг виробництва на одного рентабельність акціонерного капіталу або активів підприємства, тощо." [3].

Мароши М. пропонує таке визначення ефективності організації. "По-перше, ефективність організації іноді розуміють як таке абсолютна властивість системи, яка не залежить від специфіки під-

приємства, і перш за все, від своїх призначень і цілей. Представники другої групи розглядають ефективність організації, як поняття відносне, пов'язане з призначенням і цілями організації "[3].

Ефективність організації іноді ототожнюють з негативною ентропією або негентропією. Відповідно до тлумачення в кібернетиці ентропія є мірою упорядкованості системи, а негентропія – мірою її упорядкованості і організованості.

Невизначеність зазвичай означає дефіцит інформації. Отже, інформація зменшує невизначеність, а сама може сприйматись як негентропія.

Так, інформація зменшує невизначеність проблемної ситуації, яка потребує прийняття рішення.

Проте, підприємство – зазвичай комплекс людей, матеріальних ресурсів і інформації, в якій люди відіграють особливу роль, тому що організація може бути ефективною лише в результаті діяльності людей.

Ефективною можна вважати лише ту організацію, яка успішно здійснює свої цілі, коли витрати і результати, тобто входи і виходи є задовільними [3].

Відповідно, при оцінці системи управління як такої можуть бути використані критерії не тільки продуктивності праці, але також економічності самої системи, а також інші критерії. Наприклад, система управління персоналом, призначена впливати на трудовий потенціал з цілю змінення його параметрів в правильному напрямі для підприємства, пропонує вираження цілі управління через ряд показників, тому застосовується їх система, яка відображає різні сторони трудового потенціалу (чисельність персоналу, професійно – кваліфікаційна структура, освіта стан здоров'я, і т. д.) [63],

Аналіз цієї проблеми дає докази того, що проаналізувати ефективність управління можливо по таким напрямкам як:

- ефективність обраної кадрової політики;
- підготовка та перепідготовка кадрів;
- підвищення кваліфікації;
- ефективність робіт, спрямованих на скорочення строків адаптації кадрів, тощо.

Джерелом ефекту у всіх випадках є економія ресурсів на досягнення поставлених цілей.

Основною метою управління персоналом є досягнення такого стану трудового потенціалу, яке забезпечувало б економічний та соціальний ефект, а не економію витрат на робочу силу, тому що дешева робоча сила, не завжди сприяє ефективності діяльності організації.

Ефективність управління персоналом може бути охарактеризована через оцінку раціональності організаційної структури кадрової служби. Звісно, що чим більш численні і складніші зв'язки, чим більше ієрархічних рівнів, тим нижче ефективність функціонування системи управління. Наявність занадто великої кількості структурних підрозділів призводить до того, що одну и ту ж функцію виконують декілька структурних підрозділів, що ускладнює координацію і узгодження діяльності, збільшує кількість керівних посад, зменшує ступень навантаження співробітників, приводить до збільшення коштів на утримання апарату.

Ефективність організаційної структури служби управління персоналом в значній мірі залежить від динамічності самої структури, від того, як швидко вона реагує на зміни, і збільшення складності завдань, які стоять перед управлінням персоналу, наскільки вона пристосована до нових умов господарювання. На практиці, найбільш допустимою є оцінка окремих напрямків роботи, яка дозволяє не тільки виділити витрати на їх проведення, холдингу, але з достатньою точністю визначити показники ефекту.

На цьому шляху, багато проблем, тому що при виборі варіантів вкладення коштів в робочу силу, мова йде не про варіанти стосовно до одного напрямку роботи (наприклад, вибір найбільш ефективного способу підвищення кваліфікації працівників із декілька можливих), а про різні напрямки кадрової роботи (підвищення кваліфікації своїх працівників або витратити доступні кошти на заохочення працівників за межами підприємства, на поліпшення умов праці т. д.) Різні напрямки роботи з кадрами мають свої джерела і свої форми прояву ефекту, що ускладнює їх порівняння.

Крім цього підприємства різних форм власності мають різні ступені свободи у виборі методики техніко – економічного та соціально – психологічного обґрунтування управлінських рішень, показників та критеріїв.

Як критерії ефективності можуть бути прийняті:

- строк окупності витрат;
- розмір приросту доходів;
- як найменше поточних витрат;

- максимальний прибуток;
- мінімізація витрат на випуск продукції за рахунок витрат на робочу силу і тощо.

Орієнтація підприємств на використання того чи іншого критерію визначає і підхід до вибору показників, які використовуються при аналізі, до обґрунтування прийнятих рішень. Необхідно також враховувати, що оцінка з розрахунку на дальню перспективу, часто зустрічають труднощі обліку фактору часу в зв'язку з інфляцією, невизначеність податкової політики при постійному реформуванні, і т. д. [4].

Багато дослідників прийшли до висновку, що робота вищого керівництва компанії можлива лише на колективній основі, при цьому в організаціях повинна бути присутність знань і досвіду роботи старшого покоління до молодшого.

Таким чином, сучасна організація потребує як в досвідчених співробітниках, які вміють працювати в колективі, так і в оптимальному виборі організаційної структури управління [2].

Як показує практика, не існує однієї правильно вибраної організаційної структури управління. Найголовніше для будь-якого керівника організації – це навчитися виявляти, вибудовувати і перевіряти на практиці організаційні структури управління, які відповідають поставленим завданням та цілям колективу. Так, наприклад, Георг Сіменс, засновник Deutsche Bank за допомогою належним чином обраною організаційною структурою зміг зберегти компанію свого двоюрідного брата Siemens Electric. Він створив команду рівноправних партнерів, кожен з яких є експертом у своїй сфері діяльності і практично самостійно працював у рамках своїх функцій, при цьому разом вони обрали собі керівника [2].

Отже, організація, буде ефективною тоді, коли вона може бути спроможна здійснювати свої цілі, вирішувати поставлені завдання, швидко реагувати на всі зміни та пристосовуватися до нових умов господарювання.

Проаналізувавши даний матеріал, можна дати наступне визначення ефективності структури управління.

Ефективність організації структури управління – це перевищення результатів над витратами, яке здійснюється при наявності у організації професіонального колективу працівників, які вміють вирішувати поставлені цілі та завдання, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і адаптуватися до нових умов господарювання.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Атаманчук Г. В. управление – фактор развития (размышления об управленческой деятельности).. Підручник – М.: Видавничий дім «Економіка», 2002. – 567 с.
2. Друкер, Пітер Ф., Задачи менеджмента в XXI веке. Пер з англ. – М. Видавничий дім «Вільямс», 2004 р. – 272с.
3. Мароши М. Организация. Стимулирование. Эффективность: Пер. з венг. – М.: Экономика, 2008-208с.
4. Маслов Е.В. Управление персоналом предприятия: Учебный посібник. –М.: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭиУ, 2009. – 312с.

РЕФЕРАТ

Артемчук В.О., Навроцька Т.А. Аналіз ефективності управління транспортним підприємством. / Валентина Олександрівна Артемчук, Тамара Анатоліївна Навроцька // Вісник НТУ. – К.: НТУ – 2012. – Вип. 26.

В статті запропоновано результати аналізу ефективності управління підприємством в умовах невизначеності..

Об'єкт дослідження – ефективність управління транспортним підприємством..

Мета роботи – узагальнення існуючих методик оцінювання ефективності управління підприємством і їх доповнення з метою їх адаптації в умовах невизначеності..

Методи дослідження – монографічний, системний аналіз.

Ефективним можна вважати підприємство, яке успішно здійснює свої цілі, коли витрати і результати є задовільними, при наявності у організації професіонального колективу працівників, які вміють вирішувати поставлені цілі та завдання, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і адаптуватися до нових умов господарювання. Орієнтація підприємств на використання того чи іншого критерію визначає і підхід до вибору показників, які використовуються при аналізі, до обґрунтування прийнятих рішень.

Ступінь впровадження – дослідження носять теоретичний характер та можуть застосовуватись при оцінці ефективності системи управління.

Рекомендації щодо використання результатів роботи – результати роботи можуть бути використані в процесах формування організаційних структур управління підприємств транспортної галузі та інших галузей національного господарства.

Прогнозні пропозиції про розвиток об'єкта дослідження – розробка інтегрального критерія ефективності управління підприємством.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: АНАЛІЗ, КРИТЕРІЇ, ТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ЕФЕКТИВНІСТЬ, СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ.

ABSTRACT

V. Artemchuk , T. Navrotska .The Analysis of the efficiency of transport enterprise. / Visnyk NTU. – К.: NTU. – 2012. – Vol. 26.

This article contains the analysis of the efficiency of enterprise management in condition of uncertainty.

The object of research – the efficiency of transport enterprise.

The Purpose of work – a generalization of the existing methods of evaluation of efficiency of enterprise management, and their addition to adapt them to the conditions of uncertainty.

Research methods – monografichnyy, system analysis.

Enterprise can be considered effective which successfully carries out its purpose, where the cost and the results are satisfactory, if a company professional team of employees who are able to decide the objectives, to respond quickly to changes in the external environment and adapt to the new economic conditions. To assess the proposed control system performance criteria. Finding of the company for the use of another criterion determines the approach to the choice of indicators used in the analysis to inform decision-making.

The degree of implementation – research is theoretical and can be applied in the assessment of the efficacy of management.

Recommendations for use of the work – the results of this paper can be used in the formation of institutional control the transport industry and other sectors of the national economy.

Projected assumptions about the development of the object of research – development of integrated criterion enterprise management efficiency.

KEYWORDS: ANALYSIS, KRITERION, TRANSPORT ENTERPRISE, EFFECTIVENESS, STRUCTURE OF ADMINISTRATION.

РЕФЕРАТ

Артемчук В.А., Навроцкая Т.А. Анализ эффективности управления транспортным предприятием. / Валентина Александровна Артемчук, Тамара Анатольевна Навроцкая. // Вестник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вып. 26.

В статье предложены результаты анализа эффективности управления предприятием в условиях неопределенности.

Объект исследования – эффективность управления транспортным предприятием.

Цель работы – обобщение существующих методик оценивания эффективности управления предприятием и их дополнение с целью их адаптации в условиях неопределенности.

Методы исследования – монографичный, системный анализ.

Эффективным можно считать предприятие, которое успешно осуществляет свои цели, когда затраты и результаты являются удовлетворительными, при наличии в предприятии профессионального коллектива работников, умеющих решать поставленные цели, быстро реагировать на изменение внешней среды и адаптироваться к новым условиям хозяйствования. Для оценки системы управления предложены критерии эффективности. Ориентация предприятия на использование того или иного критерия предопределяет подход к выбору показателей используемых в анализе, к обоснованию принимаемых решений.

Степень внедрения — исследования носят теоретический характер и могут применяться при оценке эффективности системы управления предприятием.

Рекомендации по использованию результатов работы — результаты статьи могут быть использованы в процессах формирования организационных структур управления предприятий транспортной отрасли и других отраслях национального хозяйствования.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – разработка интегрального критерия эффективности управления предприятием.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: АНАЛИЗ, КРИТЕРИИ, ТРАНСПОРТНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ, ЭФФЕКТИВНІСТЬ, СТРУКТУРА УПРАВЛЕНИЯ.

УДК 336

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Бабич Л.М., кандидат економічних наук

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні, прагнення побудови відкритої економічної моделі національної економіки, інтеграція у світові процеси глобалізації висувають нові вимоги і формують відмінні від існуючих стандарти діяльності вітчизняних підприємств і особливо державної форми власності. Перегляду підлягають методи моніторингу процесів управління фінансовими ресурсами підприємств, методи планування та взаємоузгодження показників фінансового довгострокового і поточного планування тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у з'ясування проблем фінансового планування на державних підприємствах внесли такі вчені як: О.Г. Біла [5], М.Д. Білик [6], І.А. Бланк [7], О. С. Бойко [9], О.О. Орлов [13], Р.А. Слав'юк [10], А.М. Поддєрьогін та інші.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є обґрунтування теоретичних і практичних засад організації фінансового планування на державних підприємствах для забезпечення підвищення ефективності формування та використання їх фінансових ресурсів.

Основні результати дослідження. При функціонуванні підприємства відбувається безперервний кругообіг грошових коштів, який здійснюється у вигляді одержання доходів від різних видів діяльності підприємства та пов'язаних з ними витрат, їх розподілу та використання. При цьому визначаються джерела надходження коштів, напрямки та форми їх використання, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо.

Особливостями формування фінансових ресурсів державних підприємств є те, що джерелами їх можуть бути також кошти, залучені з державного та місцевих бюджетів. Зокрема, на ДП «ВО «Київприлад», основним напрямом діяльності якого є виконання робіт по розробці та випуску виробів продукції виробничо-технічного призначення, спеціальної та військової техніки, основу становлять доходи від операційної та інших видів діяльності, що відповідають чинному законодавству України та статуту підприємства, а кошти бюджетів у структурі фінансових ресурсів становлять лише 2%. Таким чином основним джерелом формування фінансових ресурсів даного підприємства є дохід від реалізації, прибутки від основної операційної та іншої діяльності, амортизаційні відрахування, кошти статутного і резервного фондів та інші надходження. Саме зазначені джерела формування фінансових ресурсів мають створити передумови для стабільного процесу виробництва і постійного його зростання, що визначатиме конкурентоспроможність підприємства на ринку. Отже, стабільність функціонування підприємства ґрунтується на достатності фінансових ресурсів та їх стабільному кругообігу, що забезпечується шляхом розробки ефективного фінансового плану.

Слід зазначити, що в широкому розумінні під фінансовим планом на сьогодні прийнято вважати план формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. З огляду на таке обґрунтування, реформування фінансового планування в діяльності підприємств, що розпочалося у 1991 р. із законодавчого закріплення норми про самостійність планування підприємствами своєї діяльності на перспективу, на державних підприємствах продовжено з урахуванням елементів директивності згідно із Наказами Міністерства економіки України та з питань європейської інтеграції України за № 137 і за № 173, що відповідно були прийняті у 2003 р. та 2005 р. та згідно із якими була затверджена дещо покращена форма фінансового плану [7].

Загальновідомо, що передумовою складання фінансового плану є аналіз активів та пасивів підприємства за попередні роки. Так, проаналізувавши структуру капіталу на ДП «ВО «Київприлад» за 2009-2011 роки, можна зробити висновок, що обсяг капіталу підприємства дещо зменшився, але при цьому довгострокові зобов'язання були повністю погашені, що слід вважати позитивною озна-